

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΟΥΤΖΟΣ κατά ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή αρ. 31628/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

28 Απριλίου 2022

Η απόφαση αυτή είναι οριστική. Δύναται να υποστεί βελτιώσεις ύφους.

Στην υπόθεση Σούτζος κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), το οποίο συνεδρίασε σε επιτροπή με την εξής σύνθεση:

Erik Wennerström, *πρόεδρος*,

Lorraine Schembri Orland,

Ιωάννης Κτιστάκης, *Δικαστές*,

Και με την Liv Tigerstedt, *Αναπληρώτρια Γραμματέα του τμήματος*,

Έχοντας υπ' όψη:

την προσφυγή (αρ. 31628/14) η οποία στρέφεται κατά της Ελλάδος και με την οποία ο κ. Ρολάνδος- Άγγελος Σούτζος («ο προσφεύγων»), υπήκοος του Κράτους αυτού, προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης περί διαφύλαξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση») την 16^η Απριλίου 2014,

την απόφαση να γνωστοποιηθεί η προσφυγή αυτή στην ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση»),

τις προτάσεις των διαδίκων,

Αφού σκέφτηκε σε μυστική διάσκεψη αυτού την 29^η Μαρτίου 2022,

Εκδίδει την παρούσα απόφαση, την οποία έλαβε κατά την ημερομηνία αυτή:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αυτή αφορά στη δίκαιη δίκη (*équité*) και στη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, καθώς και στο σκεπτικό των αποφάσεων που εκδόθηκαν.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Ο προσφεύγων, κ. Ρολάνδος- Άγγελος Σούτζος είναι έλληνας υπήκοος γεννηθείς το 1973. Στο Δικαστήριο τον εκπροσώπησε ο κ. Κουλούρης, δικηγόρος Αθηνών.

3. Την Ελληνική Κυβέρνηση εκπροσώπησαν οι πληρεξούσιοι αυτής, Κυρία Α. Δημητρακοπούλου, πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και η Κυρία Ι. Κοτσώνη, δικαστική πληρεξουσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

4. Την 22^α Ιουνίου 1996, ο προσφεύγων, ενώ κυκλοφορούσε με το μοτοποδήλατό του, κατέστη θύμα τροχαίου ατυχήματος. Έκτοτε, είναι παραπληγικός.

I. ΗΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

5. Κατά του προσφεύγοντος και κατά των οδηγών των δύο οχημάτων που ενεπλάκησαν στο ατύχημα, του Α.Ρ. και Π.Σ. τέθηκε σε εφαρμογή η ποινική διαδικασία, για σωματική βλάβη οφειλόμενη σε αμέλεια και παράβαση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας. Ο προσφεύγων διορίστηκε πολιτική αγωγή στη διαδικασία κατά του Α.Ρ. και Π.Σ. και ζήτησε να αποζημιωθεί λόγω ηθικής βλάβης την οποία υπέστη όπως έλεγε.

6. Την 26^η Φεβρουαρίου 1999, το μονομελές πλημμελειοδικείο Αθηνών, με την υπ' αριθ 25919/99, απόφασή του, απήλλαξε τον προσφεύγοντα από τις κατηγορίες εναντίον του, και καταδίκασε τους Α.Π. και Π.Σ. για σωματική βλάβη λόγω αμελείας. Μετέτρεψε την ποινή φυλάκισης που απαγγέλθηκε κατά του Α.Ρ. σε χρηματική ποινή και επέβαλε στον Π.Σ. ποινή φυλακίσεως επτά μηνών με αναστολή. Ικανοποίησε επίσης το αίτημα του προσφεύγοντος για αποζημίωση.

7. Οι Α.Ρ. και Π.Σ. άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής.

8. Την 23^η Νοεμβρίου 1999, με την υπ' αριθ 81475/99 απόφασή του, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών δικάζον σε κατ' έφεση δίκη, απήλλαξε τον Α.Ρ. από την εγεργείσα εις βάρος του κατηγορία, καταδίκασε τον Π.Σ. για σωματική βλάβη λόγω αμελείας και απήγγειλε εναντίον του ποινή φυλάκισης τεσσάρων μηνών με αναστολή, και ικανοποίησε το αίτημα αποζημίωσης του προσφεύγοντος για ηθική βλάβη. Το δικαστήριο έκρινε ότι ο Π.Σ. δεν είχε την ανάλογη ταχύτητα και δεν είχε τηρήσει την απόσταση ασφαλείας.

II. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

9. Την 7^η Μαΐου 1998, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή περί αποζημιώσεως κατά δύο ασφαλιστικών εταιρειών, του ιδιοκτήτη του ενός των οχημάτων που ενεπλάκησαν στο ατύχημα καθώς και κατά των οδηγών των δύο αυτών οχημάτων, του Α.Ρ. και Π.Σ.

10. Σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται το 1999, με προδικαστική απόφαση (αρ. 4569/1999), το Πρωτοδικείο Αθηνών ανέβαλε την εξέταση της

υποθέσεως εν αναμονή μιας διαταχθείσας ιατρικής πραγματογνωμοσύνης.

11. Την 20^η , Δεκεμβρίου 1999, ο προσφεύγων ζήτησε τον καθορισμό νέας δικασίμου.

12 Την 28^η Φεβρουαρίου 2001, με την υπ' αριθ 1025/2001, απόφασή του, το Πρωτοδικείο Αθηνών ικανοποίησε εν μέρει την αγωγή του προσφεύγοντος, εκτιμώντας ότι ο τελευταίος αυτός, ήταν ο κυρίως υπεύθυνος του ατυχήματος (κατά ποσοστό 60%) και ότι συνεπώς οι Α.Ρ. και Π.Σ. ήταν από κοινού υπεύθυνοι.

13. Την 27^η Φεβρουαρίου 2001 και 19 Μαρτίου 2001 αντίστοιχα, ο προσφεύγων και ο ένας εκ των αντιδίκων άσκησαν έφεση.

14. Την 3^η Απριλίου 2002, ορισμένοι εκ των αντιδίκων του προσφεύγοντος άσκησαν αντέφεση.

15. Την 4^η Δεκεμβρίου 2002, με την υπ' αρ 9510/2002 απόφαση, το Εφετείο Αθηνών ακύρωσε την απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και, αποφαινόμενο επί της ουσίας, απέρριψε την αγωγή του προσφεύγοντος, και αποφάνθηκε ότι αυτός ήταν ο μόνος υπεύθυνος του εν λόγω ατυχήματος. Έκρινε πράγματι ότι δεν επέδειξε την αναμενόμενη προσοχή την οποία έπρεπε να επιδείξει ενώ κυκλοφορούσε επί του μοτοποδηλάτου του.

16. Την 10^η Απριλίου 2003, ο προσφεύγων κατέθεσε αναίρεση.

17. Την 20^η Φεβρουαρίου 2004, με την υπ' αριθ 190/2004 απόφαση, ο Άρειος Πάγος ακύρωσε την υπ' αριθ 9510/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών και επέστρεψε την υπόθεση να εκδικαστεί ενώπιόν του. Έκρινε ότι το Εφετείο είχε στηριχθεί σε αντιφατικούς και ανεπαρκείς λόγους για να στοιχειοθετήσει την ευθύνη του προσφεύγοντος, και, κατ' ευρείαν έννοια, τα περιστατικά του ατυχήματος.

18. Την 24^η Φεβρουαρίου 2004, ο προσφεύγων ζήτησε τον καθορισμό δικασίμου ενώπιον του Εφετείου Αθηνών.

19. Την 26^η Ιανουαρίου 2005, με την υπ' αριθ 522/2005 εφετειακή απόφαση του, το Εφετείο Αθηνών ικανοποίησε εν μέρει το αίτημα του προσφεύγοντος επί της αγωγής του, αποφαινόμενο ότι ο τελευταίος αυτός ήταν ο κυρίως υπεύθυνος του επίδικου ατυχήματος, κατά ποσοστό 60% και ότι οι Α.Ρ. και Π.Σ. ήταν από κοινού συνυπεύθυνοι κατά ποσοστό 40%. Καταδίκασε

τους Α.Ρ. και Π.Σ. να καταβάλουν τον προσφεύγοντα το ποσό των 222 220,77 ευρώ (EUR).

20. Την 22^α Φεβρουαρίου και 2 Μαρτίου 2005, οι αντίδικοι του προσφεύγοντος, μεταξύ των οποίων οι Α.Ρ. και Π.Σ., άσκησαν αναίρεση.

21. Την 5^η Απριλίου 2005, ο προσφεύγων άσκησε επίσης αναίρεση.

22. Την 3^η Νοεμβρίου 2006, μετά το πέρας της δικασίμου η οποία έλαβε χώρα την 22^α Σεπτεμβρίου 2006, ο Άρειος Πάγος, με την υπ' αριθ 1739/2006 απόφασή του, αποφάνθηκε ότι η συνεδρίαση αυτή ήταν άκυρη με την αιτιολογία ότι οι διάδικοι δεν είχαν κληθεί να παραστούν.

23. Την 31^η Οκτωβρίου 2008, ημερομηνία της νέας δικασίμου, ο Άρειος Πάγος αποφάνθηκε ότι η νέα δικάσιμος δεν ήταν έγκυρη λόγω του ότι οι διάδικοι δεν είχαν νομίμως κληθεί να παραστούν (απόφαση αρ 1973/2008).

24. Την 17^η Φεβρουαρίου 2011, με την υπ' αριθ 247/2011 απόφαση, ο Άρειος Πάγος ακύρωσε την υπ' αριθ 522/2005 απόφαση του Εφετείου Αθηνών για έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Έκρινε ότι το Εφετείο είχε στηριχθεί σε αντιφατικούς και ανεπαρκείς λόγους για να θεμελιώσει την ευθύνη του προσφεύγοντος καθώς και εκείνη των Α.Ρ. και Π.Σ.

25. Την 25^η Φεβρουαρίου 2011, ο προσφεύγων ζήτησε τον καθορισμό δικασίμου ενώπιον του Εφετείου.

26. Την 5^η Απριλίου 2012, με την υπ' αριθ 1845/2012 απόφασή του, το Εφετείο Αθηνών απέρριψε της αγωγή του προσφεύγοντος, και έκρινε ότι ήταν ο μόνος υπεύθυνος του εν λόγω ατυχήματος. Εκτίμησε ότι το ατύχημα αυτό και η παραπληγία του προσφεύγοντος προκλήθηκαν από τον τρόπο με τον οποίο κυκλοφορούσε ο τελευταίος αυτός, ο οποίος χαρακτηρίστηκε από την απουσία του απαιτούμενου βαθμού προσοχής από αντικειμενικής και θεωρητικής άποψης, και συστατικό στοιχεία της αμέλειας. Έκρινε επίσης ότι οι Α.Ρ. και Π.Σ. δεν ήταν ουδόλως υπεύθυνοι για το ατύχημα. Για να ενισχύσει τη θέση του, δέχθηκε τα ακόλουθα:

« Πρέπει να σημειώσουμε ότι ο οδηγός του ταξί (Α.Ρ.) απηλλάγη λόγω του ότι του αναγνωρίστηκε σωματική βλάβη λόγω αμελείας, δυνάμει της υπ' αριθ 81475/1999 αποφάσεως του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών. Συνεπώς, η αγωγή η οποία κατατέθηκε από τον Ρολάνδο- Άγγελο Σούτζο, κηρύχθηκε απαράδεκτη για έλλειψη

ουσίας, λόγω μη αναγνώρισης ενοχής- βασικός όρος για την υποχρέωση προς αποζημίωση (άρθρο 914 του αστικού κώδικα)- των εναγομένων με την αγωγή(...)»

27. Την 8^η Φεβρουαρίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε αναίρεση στον Άρειο Πάγο στρεφόμενος κατά της υπ' αριθ 1845/2012 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών. Προέταξε πολλούς αναιρετέους λόγους που αντιστοιχούσαν στις διαφορετικές σκέψεις της απόφασης αυτής. Αφού επανέλαβε τους ουσιώδεις λόγους του σκεπτικού της εφετειακής αποφάσεως που περιελάμβανε το τμήμα εκείνο που ήταν σχετικό με την υπ' αρ. 81475/99 απόφαση του πλημμελειοδικείου και την απαγγελία της απαλλαγή του Α.Ρ., ισχυριζόταν ότι το Εφετείο είχε εσφαλμένως ερμηνεύσει τις διατάξεις του νόμου και του κώδικα οδικής κυκλοφορίας και ότι είχε αναπτύξει αντιφατικούς και ανεπαρκείς ισχυρισμούς.

28. Την 1^η Ιουλίου 2013, με την υπ' αριθ 1444/2013 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση του προσφεύγοντος και επικύρωσε την υπ' αριθ 1845/2012 απόφαση του Εφετείου Αθηνών. Αφού επανέλαβε επί λέξει τα ουσιαστικά στοιχεία του σκεπτικού της προσβαλλομένης απόφασης, αποφάσισε ως εξής:

« Το Εφετείο, αποφαινόμενο, έλαβε υπ' όψη του, στην έκδοση της αποφάσεως του, τους σαφείς, επαρκείς και μη αντιφατικούς λόγους, που επιτρέπουν να ελέγξουμε σε βαθμό αναιρέσεως εάν οι διατάξεις του εσωτερικού δικαίου εφαρμόστηκαν στη συγκεκριμένη περίπτωση ορθώς ή μη. Η απόφασή του δεν στερείται νομίμου βάσεως και δεν παραβιάζει τις παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις του εσωτερικού δικαίου, τις οποίες ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε».

29. Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και βεβαιώθηκε ως πιστό αντίγραφο την 25^η Οκτωβρίου 2013.

ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

30. Οι ισχύουσες εσωτερικές νομικές διατάξεις και πρακτική στη συγκεκριμένη περίπτωση περιγράφονται στην απόφαση Γλύκαντζη κατά Ελλάδος (αρ 40150/09, 30 Οκτωβρίου 2012).

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ι. Η ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΟΣ ΣΕ ΔΙΚΑΙΗ ΔΙΚΗ

31. Ο προσφεύγων ενίσταται για προσβολή του δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη, λόγω της αντιφατικής και ανεπαρκούς αιτιολογίας, κατ' αυτόν, των αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων, ειδικότερα αυτών που εκδόθηκαν από το Εφετείο Αθηνών (αρ 1845/2012 και από τον Άρειο Πάγο(αρ 1444/2013). Επικαλείται το άρθρο 6 της Σύμβασης, το οποίο στο ισχύον τμήμα αυτού, διατυπώνεται ως εξής:

« Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικασθεί δικάως(....) από δικαστήριο(...) το οποίο θα αποφασίσει(....) επί των αμφισβητήσεων περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως(....)»

A. Επιχειρήματα των διαδίκων

32. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι τα πολιτικά δικαστήρια επέδειξαν « αντιφατικές « τοποθετήσεις» (*attitudes*) στο σκεπτικό των υπό κρίσιν αποφάσεων. Προσθέτει ότι οι «τοποθετήσεις αυτές» δημιούργησαν μια σοβαρή αβεβαιότητα δικαίου.

33. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών δικάζον κατ' έφεση, με την υπ' αριθ 81475/99, απόφαση καταδίκασε το ένα εκ των προσώπων που διώκονται για σωματική βλάβη από αμέλεια. Η τελεσίδικη αυτή εσωτερική απόφαση, αντικρούστηκε ως προς αυτόν από τις παραδοχές της τελευταίας απόφασης του Εφετείου Αθηνών, που έκρινε ότι αυτός ήταν ο μόνος υπεύθυνος του εν λόγω ατυχήματος. Κατά τον προσφεύγοντα, το Εφετείο Αθηνών όφειλε τουλάχιστον να προβάλει πειστικούς λόγους και εξηγήσεις που να αφορούν στη διαφοροποιημένη αυτή κρίση, πράγμα το οποίον, κατ' αυτόν δεν έκανε. Ο προσφεύγων δηλώνει επίσης ότι η θέση αυτή θα έπρεπε να εξετασθεί υπό το φως αυτού το οποίον κατ' αυτόν διακυβεύετο: επισημαίνει ότι είναι πλέον παράλυτος και αναγκασμένος από την ηλικία των είκοσι δύο ετών- και επί είκοσι δύο έτη να χρησιμοποιεί αναπηρική πολυθρόνα και ότι πάσχει από ποικίλα προβλήματα υγείας. Συνεπώς, κατά τη γνώμη του, τα εθνικά δικαστήρια όφειλαν να προβούν σε εξέταση της υποθέσεως του με ιδιαίτερη προσοχή.

34. Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, το Εφετείο Αθηνών, στην απόφασή του αρ. 1845/2012, έλαβε υπ' όψη για να καταλήξει στην τελική του απόφαση, όλα τα κρίσιμα γεγονότα έτσι όπως προέβαλλαν από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία προσκόμισαν οι διάδικοι. Δηλώνει ότι το

Εφετείο αιτιολόγησε λεπτομερώς την απόφαση αυτή, πράγμα το οποίο κατ' αυτήν ο Άρειος Πάγος δέχθηκε στη συνέχεια με την υπ' αριθ 1444/2013 απόφασή του. Η Ελληνική Κυβέρνηση εκτιμά επιπλέον ότι τα πολιτικά δικαστήρια έλαβαν υπ' όψη την υπ' αριθ 81475/99 απόφαση του Πλημμελειοδικείου Αθηνών. Κατ' αυτήν το Δικαστήριο δύναται να αναγνωρίσει παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης αποκλειστικά και μόνον στην περίπτωση κατά την οποία το σκεπτικό του Εφετείου ή του Αρείου Πάγου θα ήταν προδήλως αντιφατικό και άνευ συνοχής, πράγμα που κατ' αυτόν δεν συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει τέλος ότι το γεγονός πως ένα δικαστήριο αποφαινεται διαφορετικά σε σχέση με ένα άλλο αποτελεί ουσιαστικό χαρακτηριστικό της δικαστικής διαδικασίας.

B. Κρίση Δικαστηρίου

35. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει κατ' αρχάς, ότι δεν έχει ως έργο την υποκατάστασή του στα εθνικά δικαστήρια. Επαφίεται κατ' αρχήν στις εθνικές αρχές, ειδικότερα στα δικαστήρια παντός βαθμού το καθήκον ερμηνείας του εσωτερικού δικαίου. Επομένως, εκτός των περιπτώσεων προφανούς αυθαίρετης ερμηνείας, δεν έχει ως αρμοδιότητα να θέσει εν αμφιβόλω την ερμηνεία της εσωτερικής νομοθεσίας των δικαστηρίων αυτών. Επίσης, ως προς το σημείο τούτο, δεν υπάγεται κατ' αρχήν στην αρμοδιότητά του να συγκρίνει τις διάφορες αποφάσεις που εκδίδονται, ακόμη και για διαφορές οι οποίες εκ πρώτης όψεως είναι συγγενείς ή συναφείς, από δικαστήρια η ανεξαρτησία των οποίων προτάσσεται από αυτό. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει στη συνέχεια ότι έχει ήδη αναγνωρίσει πως η πιθανότητα αποκλίσεων της νομολογίας είναι κατά φυσικό τρόπο σύμφυτη σε κάθε δικαστικό σύστημα το οποίο στηρίζεται σε ένα σύνολο δικαιοδοτικών οργάνων που κρίνουν επί της ουσίας και κατισχύουν εντός των ορίων της δικαστικής τους περιφέρειας. Παρόμοιες αποκλίσεις μπορούν επίσης να εμφανιστούν στους κόλπους του ίδιου δικαιοδοτικού οργάνου. Η περίπτωση αυτή καθεαυτή δεν δύναται να κριθεί ως αντίθετη προς τη Σύμβαση (*Nejdet Şahin et Perihan Şahin c. Turquie* [GC], αρ 13279/05, §§ 49-51, 20 Οκτωβρίου 2011).

36. Το Δικαστήριο καλείται, άλλωστε, να αποφανθεί ως προς τις αποκλίσεις της νομολογίας οι οποίες ενδέχεται να εμφανιστούν από αυτό το ίδιο το Εφετείο (*Tudor Tudor c. Roumanie*, αρ 21911/03, 24 Μαρτίου 2009) ή

μεταξύ πρωτοδικείων (*Ștefănică et autres c. Roumanie*, αρ 38155/02, 2 Νοεμβρίου 2010) όταν τα δικαστήρια αυτά αποφαινόνται σε τελευταίο βαθμό. Πέρα από τον « ουσιαστικό και παρατεινόμενο» (« profond et persistant ») χαρακτήρα των εν λόγω αποκλίσεων, στο σημείο ακριβώς αυτό κρίθηκε, ότι η νομική αβεβαιότητα που απορρέει από την αστάθεια της καθημερινής πρακτικής των δικαστηρίων αυτών και η έλλειψη μηχανισμών που να παρέχουν τη δυνατότητα επίλυσης των αποκλίσεων της νομολογίας, είναι στοιχεία ικανά να προσβάλουν το δικαίωμα για μια δίκαιη δίκη (*procès équitable*) (*Tudor Tudor*, όπως ελέγχθη παραπάνω §§ 30-32, και *Ștefănică et autres* , παραπάνω, §§ 37-38).

37. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξάλλου ότι δεν ανήκει στα καθήκοντά του να προβεί αυτό το ίδιο σε εκτίμηση των στοιχείων που οδήγησαν ένα δικαστήριο να εκδώσει μια τέτοια απόφαση και όχι μιαν άλλη διότι, πραγματοποιώντας αυτό, θα ανακηρυσσόταν σε δικαστή τετάρτου βαθμού δικαιοδοσίας (ίδε, μεταξύ άλλων, *Kemmache c. France* (no 3), 24 Νοεμβρίου 1993, § 44, σειρά Α αρ 296-C *Contal c. France* (Δεκεμ.) ,αρ 67603/01, 3 Σεπτεμβρίου 2000, *Donadze c. Géorgie*, αρ 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006, και *Βασιλειάδης κ. Ελλάδα*, αρ 32086/06, § 29,2 Απριλίου 2009). Παρατηρεί δε, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, κανένα στοιχείο του φακέλου δεν παρέχει τη δυνατότητα αποκάλυψης ενός οποιουδήποτε στοιχείου μη ισότητας κατά τη διεξαγωγή των διαδικασιών, οι οποίες τήρησαν την αρχή της κατ' αντιμωλίαν συζητήσεως και κατά τη διάρκεια των οποίων ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να παρουσιάσει τα επιχειρήματά του προς υπεράσπιση των αιτημάτων του.

38. Το Δικαστήριο επισημαίνει ειδικότερα ότι απορρίφθηκε η αγωγή του προσφεύγοντος την οποία είχε καταθέσει ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Εάν, με τις αποφάσεις αρ 1025/2001 του πρωτοδικείου Αθηνών και αρ. 522/2005 του Εφετείου Αθηνών, κρίθηκε, ότι οι Α.Ρ. και Π.Σ. ήταν εξίσου υπαίτιοι για το ατύχημα, τα εθνικά δικαστήρια αποφάνθηκαν τελικά ότι ο προσφεύγων ήταν ο μόνος υπεύθυνος. Επί πλέον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι το Εφετείο Αθηνών έλαβε υπ' όψη του, απορρίπτοντας την αγωγή του προσφεύγοντος, την απόφαση αρ 81475/99 του Πλημμελειοδικείου Αθηνών (παράγραφος 26 παραπάνω). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει κανένα στοιχείο

τέτοιο που να του επιτρέπει να κρίνει τις αποφάσεις αυτές ως ελλιπείς, αυθαίρετες η προδήλως στερούμενες λογικής.

39. Το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις σκέψεις που προηγούνται, αποφαινεται ότι ο λόγος αυτός είναι προδήλως αβάσιμος και θα πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35§§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

40. Ο προσφεύγων σχολιάζει τη διάρκεια της διαδικασίας η οποία έλαβε χώρα ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, η οποία άρχισε την 7^η Μαΐου 1998 και ολοκληρώθηκε την 25^η Οκτωβρίου 2013. Επικαλείται το άρθρο 6 της Σύμβασης η οποία στο ισχύον άρθρο της διατυπώνεται ως εξής:

«Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικασθεί (....) εντός λογικής προθεσμίας, από δικαστήριο(...) το οποίο θα αποφασίσει(....) επί των αμφισβητήσεων περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως(....)»

A. Ως προς το παραδεκτόν

41. Το Δικαστήριο, επειδή διαπιστώνει ότι ο λόγος αυτός δεν είναι ούτε προδήλως αβάσιμος ούτε απαράδεκτος για άλλο λόγο ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 35 της Συμβάσεως, τον κάνει δεκτόν.

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

42. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η διαδικασία που διεξήχθη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διήρκεσε δέκα πέντε έτη και δύο μήνες και ότι το γεγονός πως ο Άρειος Πάγος ανέβαλε δύο φορές τη δικάσιμο της υπόθεσης δεν θα πρέπει να χρεωθεί σε αυτόν τον ίδιο. Προσθέτει δε, ότι, εάν υποθέσουμε ότι ο συνήγορός του διέπραξε ένα σφάλμα δικονομικής φύσεως, το Ακυρωτικό Δικαστήριο έπρεπε να ορίσει νέα δικάσιμο εντός μιας πιο σύντομης προθεσμίας, και όχι δύο χρόνια αργότερα. Εκτιμά τέλος ότι το Κράτος είναι εκείνο το οποίο ευθύνεται για την απαγγελία πολλών αποφάσεων, συνεπώς και για την υπέρμετρη διάρκεια της διαδικασίας

43. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η υπόθεση κρίθηκε εντός ευλόγου χρόνου. Πρώτον, εκτιμά ότι ο χρόνος ο οποίος διέρρευσε μεταξύ της 22ας Σεπτεμβρίου

2006 (ημερομηνία στην οποία είχε οριστεί η εξέταση των προσφυγών ακυρώσεως κατά της υπ' αριθ 522/2005 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών ενώπιον του Αρείου Πάγου) και της 17^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 (ημερομηνία κατά την οποία οι εν λόγω προσφυγές εξετάστηκαν από τον Άρειο Πάγο) δεν πρέπει να αποδοθεί στο Κράτος. Υποστηρίζει ειδικότερα ότι, την 22^α Σεπτεμβρίου 2006, ο Άρειος Πάγος με την υπ αριθ 1739/2006 απόφασή του, κήρυξε μη έγκυρη τη δικάσιμο της υποθέσεως λόγω του ότι οι διάδικοι δεν είχαν νομίμως κληθεί να παραστούν. Προσθέτει δε ότι, την 31^η Οκτωβρίου 2008, ημερομηνία νέας δικασίμου, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο κήρυξε εκ νέου μη έγκυρη τη δικάσιμο για τον ίδιο λόγο.

44. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η υπολειπόμενη υπό κρίσιν περίοδος δεν πρέπει να κριθεί ως υπέρμετρη, λαμβάνοντας υπ' όψη κατ' αυτήν, την πολυπλοκότητα της υπόθεσης και το γεγονός ότι αυτή εξετάσθηκε τρεις φορές σε πρώτο και δεύτερο βαθμό και τρεις φορές από τον Άρειο Πάγο. Η Κυβέρνηση φρονεί τέλος ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η αποτελεσματικότητα και η αξιοπιστία της διαδικασίας δεν τέθηκαν εν αμφιβόλω.

2. Κρίση του Δικαστηρίου

45. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η υπό κρίσιν περίοδος άρχισε την 7^η Μαΐου 1998, ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων κατέθεσε την αγωγή του στα πολιτικά δικαστήρια, και έληξε την 25^η Οκτωβρίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία η υπ' αριθ 1444/2013 απόφαση του Αρείου Πάγου, καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε. Η διαδικασία συνεπώς διήρκησε δέκα πέντε έτη και δύο μήνες περίπου, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

46. Το Δικαστήριο τονίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και λαμβάνοντας υπ' όψη τα κριτήρια της νομολογίας, ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υποθέσεως, τη συμπεριφορά των προσφευγόντων καθώς και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς επίσης και το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (ίδε, μεταξύ πολλών άλλων, *Γλύκαντζη*, παραπάνω, §47).

47. Το Δικαστήριο τονίζει επίσης ότι έχει κατ' επανάληψη χειριστεί υποθέσεις οι οποίες ήγειραν όπως η παρούσα υπόθεση το θέμα της υπέρμετρης διάρκειας των διαδικασιών των πολιτικών δικαστηρίων στην Ελλάδα και έχει διαπιστώσει

παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης (ίδε την πιλοτική απόφαση Γλύκαντζη, που αναφέρεται παραπάνω).

48. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο, αφού προέβη στην εξέταση όλων των στοιχείων που της υποβλήθηκαν, δεν ανευρίσκει κανένα γεγονός ούτε επιχείρημα ικανό να αιτιολογήσει τη διάρκεια της συγκεκριμένης διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπ' όψη τη νομολογία της στο αντικείμενο των υποθέσεων αυτών, εκτιμά ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η επίδικη διαδικασία είχε υπερβολική διάρκεια και ασυμβίβαστη με την απαίτηση του άρθρου 6§ 1 της Σύμβασης για « εύλογη προθεσμία».

49. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6§1 της Συμβάσεως.

III. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

50. Δυνάμει του άρθρου 41 της Σύμβασης:

« Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνον ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφ' όσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

51. Για υλική ζημία, ο προσφεύγων ζητά το ποσό των 222 220,7 ευρώ (EUR) το οποίο αντιστοιχεί στο ποσό στο οποίο καταδικάστηκαν οι εναγόμενοι να του καταβάλουν με τη «δεύτερη απόφαση» του Εφετείου Αθηνών. Δηλώνει ότι επαφίεται στη κρίση του Δικαστηρίου ως προς το ποσό το οποίο θα έπρεπε να του καταβληθεί για ηθική ζημία, ζητώντας για το λόγο αυτό ένα « ανάλογο ποσό» (une somme appropriée). Δεν ζητά χρηματικό ποσό για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

52. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το ποσό που απαιτεί είναι υπερβολικό και αδικαιολόγητο και ότι η πιστοποίηση της παραβίασης αποτελεί επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

53. Το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της πιστοποιηθείσας παραβίασης της Σύμβασης και της προβαλλόμενης υλικής ζημίας, κατά συνέπεια, απορρίπτει το αίτημα αυτό. Χορηγεί στον προσφεύγοντα 6 500 ευρώ για ηθική ζημία, και, επί πλέον, κάθε ποσό το οποίο τυχόν οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος.

54. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να συναρτήσει το επιτόκιο υπερημερίας με

το επιτόκιο του τόκου διευκόλυνσης που χορηγείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προσανυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Δέχεται την προσφυγή υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της Συμβάσεως σχετικού με τη διάρκεια της διαδικασίας, και την κηρύσσει απαράδεκτη ως προς το επί πλέον ποσό της προσφυγής.

2. Αναγνωρίζει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Συμβάσεως λόγω της διάρκειας της διαδικασίας.

3. Αποφαίνεται,

α) ότι το εναγόμενο Ελληνικό δημόσιο οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός προθεσμίας τριών μηνών, 6 500 ευρώ (έξι χιλιάδες πεντακόσια ευρώ), πλέον κάθε ποσό που ενδεχομένως οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για ηθική βλάβη.

β) ότι από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι καταβολής, το ποσό αυτό θα προσανυζάνεται με τον απλό τόκο και επιτόκιο ίσο προς το επιτόκιο διευκόλυνσης που παρέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το οποίο εφαρμόζεται την περίοδο αυτή, προσανυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει το αίτημα περί δίκαιης ικανοποίησης ως προς το επί πλέον.

Συνετάγη στη γαλλική γλώσσα, στη συνέχεια δε, κοινοποιήθηκε εγγράφως την 28^η Απριλίου 2022, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77§§ 2 και 3 του κανονισμού.

Liv Tigersted

Αναπληρώτρια Γραμματέας

Erik Wennerström

Πρόεδρος

Επίσημη μετάφραση από ηλεκτρονικά αποσταλέν έγγραφο

στη γαλλική γλώσσα

Αθήνα 20/5/ 2022

Β. Α. Αυγερινούπουλου

Πιστοποιημένη Μεταφράστρια Υπουργείου Εξωτερικών (Αρ. Μητρώου 10) Υ.Α. Π23ΜΕΤ-34908/2021, ΦΕΚ 3149/Β/19-7-2021

